

պաշտօնեայ Տէրութեան, 1 պաշտօնեայ Ազգային Ժողովոյ, Բաղադրականաց, գիւղապետաց և ասոնց օժանդակաց մեծագործն մասն եւս վաճառական կամ երկրագործն են:

Ի ՍԵՒ ՄՈՒՂ

Երեք հարիւր վաթսուսու ռուբլէն և միւս ատարակներն որ երկրագործներն որք ի ներկայիս կ'աշխատեն ինչպէս Սեւ-Կովկասի ռուսաց զինուորական այս մարտնչական ի ծով ինչոցմամբ իրենց պաշտօնն աւարտած լինելով, Օսմանի ծածկով իրենց հարկները վերադարձան, ինչոք իրենց նախապաշտօնն մէջ իրենց արժանիքն սեփական ոյժերով կը սկսին նոր և մեծագործն գրահաւորի մը շինութեան:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքարանաց առանձնաշնորհմանց ինչորոշ համար երէկ Բ. Դրան մէջ յանձնաժողով մը ի նիստ Բաժնարանաց ընդ նախապաշտօնեայ ինչորոշ համար, Մեծ-Եպարքոսին և անդամակցութեամբ ներքին, Արտաքին ու Գիտական Վեմ. Նախարարաց:

Յանձնաժողովն մինչև գիշերուան ժամ մէկ խորհրդակցութիւններ կատարեց:

Սոյն գումարման ներկայ էր նաև կրօնական գործող տեսուչ Չիլիք պէյ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՈՆԱՐԱՇԻՆԻՒԹԻՒՆԻՔ
ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԵՒ ՊԱՏՈՆԱՆԵՐԻՔ
Բ. Դրան կայս. Ամէտի գիւտնաւան քարտուղար անուանեցաւ Մէհ-Մետ պէյ, քարտուղար եպարքոսական թղթակցութեանց գիւտնին:

Սալիսի աստիճան տրուեցաւ գաղթականաց բնակութեան Կ. Պոլսոյ պաշտօնեայ մէջերոց պէյ:

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱՆՈՍ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Բարձր. Սպարապետն և ներքին գործող Վեմ. Նախարարն երէկ առաւուս կայս. պատու զոնցին և Վեմ. Սուլթանին հրամաններն ստանալով, իրենց պաշտօնատեղիները դարձան:

Ի Բ. ԴՈՒՈՒՆ

Վեմ. Սուլթանին սենեկակցեաներէն Արիֆ պէյ երէկ Բ. Դուռը գնաց և Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հայորդեց Վեմ. Սուլթանութեան ինչ ինչ հրամանները:
— Նախարարական և թղթատարական տնօրէն Հասան Ալի էֆենդին երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ:
— Ամբիկեական գիւտնայ Պ. Սալուսի Հիւր երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործող Վեմ. Նախարարին հետ:
— Երեստական գիւտնայ Պ. Անթոնի Երեւելոյ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործող Նախարարութեան խորհրդակցական Վեմ. Յարութիւնի փաշայի հետ:

ԵՐԻՔԻՆԻ ԽՈՐՀԱՐԻՑ

Առեւտրական և Հանրագումար շինութեանց նախարար Վեմ. Բարի փաշայ երէկ կայս. պաշտօն գնահատելով բացաւ կայ էր իւր պաշտօնատեղիներէն, որով ճիւղեր իւր խաղիկն բաժնետէսարց ժողովն որ պիտի գումարուէր Վեմ. Սուլթանին նախապաշտօնեամբ, տեղի ունեցաւ և յետագումնապես յաւաքիկայ շարքումն:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՒՆԻՍԻՍԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՍ-ԴՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ կայսեր հօրհորհորհրդի Արեւելոյ ինչորոշ ինչորոշ մեծ-գումարներ և Սերիբոյ մեծ-գումարներ ինչ-Բաժնարանաց Սեւ-Կովկասի մարաքաշաք ժամանեցին և արժանապատիւ պատիւներով ընդունուելով ուղղուեցաւ ռուսական գիւտնատնոց գնացին, ինչորոշ Բարձրութիւնը ներկայ պիտի գնուէր այս աւուր Ալեքսանդր արարողութեան:

ՄԵՄԵՆԴԵՐԻՆԻ ԴՈՒՐԵՐ

Մեմբերներն իրենց անուր Կրտսէն, կայս. թիկնապետ Հոպէ փաշայ և Անթոն Ալի փաշայ երէկ Բարի կողմեր պիտի գումարուէր յետոյ չորհրդակցութիւն մը գիւղ գնացին որ արժանապատիւ պատիւներով ընդունուեցան: Անինք պաշտակական կառքերով պիտի գումարուէր Գաղղի Չիլիք, Պալաքը, Եփրատի Դարբին կողմերը, Բարձրատնիկան հիւրերը Դարբին մզկիթին եւս այնքան յետոյ էլուպ ինչ, ուրից պաշտակական

հինգ-ըստի շաւաղներով իրենց չորհուրդ վերադարձան:
Այս իրիկուն գերմանական գիւտնատնան ամարանոցին մէջ ի Բարապիտ գիւտնայ Պ. ար Բառուֆին հարկերով մը պիտի տայ ի պատիւ Դուրսին: Հրաւիրեալ են նաև Բարձրատնիկան պաշտօնատարք ունեց:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՏԵՄԸ

Հոգեւոր և ծանուցան թէ Տ. Սուլթան Աւագ քահանայի վրայ ընկող վրայ պարպողներէ Միսնի, Դանիալեան փառապան և Մարգարի պաշտպան փառապան կարգուած են փառապան իրաւունք պէյ, Գրիգոր էֆենդի և Վապիլար էֆենդի:

ԱՌՈՂՁԱՊԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հաւաքական տեղեկութեանց համաձայն, հոկտեմբեր 3ին բուն իսկ Հայէպ քաղաքին մէջ 32 հոգի մեռած են հետախուէր, Հարմիր գաւառակի շրջակայ երկու գիւղերու մէջ 2 և Պարեմի մէջ 2, Նոյնպէս Չոր գաւառի մէջ գիւղին մէջ ալ ութ օրուան մէջ հետախուէր չորս մահեր պատահած են:

— Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախապաշտօնեամբ ներքին գործող Նախարար Վեմ. Սուլթանի փաշայի և խորհրդակցութիւններ կատարեց համարին առողջապահութեան և մարքութեան վերաբերեալ խնդրոց վրայ:

— Զինուորայ քարանձախի տնօրէնին կողմէ երէկ հասած հեռագիր մը իր ծանուցան թէ Գաղղի մարքութեան մէջ քարանձախն սպառող և Մարտի չորհուրդին մէջ գնուող ուսուցողաց առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, միայն հիւանդանոցին մէջ երկու ուսուցողք մեռած են այլ և ալ հինգ մահացողութիւններ: Աւստրիական չորհուրդն մը եւս Գաղղի մէջ ժամանեց 3000 աւելի ուսուցողներով, որոց առողջական վիճակը գոհացուցիչ է:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԴԵՄՈՒՐ

Երեստական տնօրէնի գիւտնայ Պ. ար Ռեֆիկ Երեւելոյ որ իւր հրաժեշտի գրեթէ մատուցած է արդէն առ Վեմ. Սուլթանին, կը պատրաստուի յաւաքիկայ երկուարթի մեկնել մարաքաշաքէ: Պ. ար Ռեֆիկ Երեւելոյ, ինչպէս յայտնի է, Բիգրադուրի գիւտնայ անուանուած է, Գիտնապետ Վ. Պոլսոյ չուէտական նոր գիւտնային, գիւտնատնաց գործերն առժամանակ պիտի վարէ առաջին քարտուղար Պ. ֆոն Կէյսթը:

Կ. ՊԱՆՈՍ ԴՈՒՐԵՐ

Հանրագումար շինութեանց նախարարութիւնը խորհրդակցական Վեմ. Սուլթանին քարապետ շինութեան մեծաշնորհի պայմանագիրն ու յանձնարարութեան տնօրէն, Կ. Կառնի ար հետաւուտ է արդ մեծաշնորհն ստանձնելու, յոյժ տարմաղի երեւցած է կայս. կառավարութեան բոլոր փափակներուն համակերպելու: Զինուորական Գիւտնայ Սանձնաժողովը նախկին ժողովարար մասին հաւաքութիւն յարգող մասին և առաւելու կառավարութեան Սանձնաժողովը անդամը իրենց փորձառութեամբ օտ Տաճարու մը գործարցած էին թէ առաջնակեալ մասին կրկնապատիւ, այսինքն հաստիւրդ տար պետք տրուի կառավարութեան: Պ. Կրանէ ընդունած է այս բարեփոխումն որով քարապետը հաստիւրդ 100ին 10ը պիտի յատկացնէ կառավարութեան: Նոյնպէս համաձայնած է ինչ ինչ կենտրոն վրայ որոց մասին իր զինուորական մեծաշնորհ գիւտնայցած են գործող յուսման:

Միջին հայտնով, քարապետ շինութեան ժողովը հաշուած է վաթսուսու միլիոն ֆրանք, որուն վեց մասանց հինգը պիտի յատկացուի նախկին ժողովը, նիւթը զինուորական ինչպէս նաև այն կալուածող գնման որք անհամաձայն են քարապետ շինութեան համար:

ՀՐԻՔԻՆԻ ԴՈՒՐ ՏԵՐԻՍԻՆԻՒԹԻՒՆԻՔ

Յայտնի է թէ ձեռնհաս ինչանութիւնն որոյցած էր միջոցներ ձեռք առնուլ հրդեհներու դէմ եւ ի միջի այլոց որոյցած էր որ յետ այսորիկ կառուցուելիք տնոցը քարուկրկրայն, Արդ, այս առթիւ շէնքերու յատկու կանոնադիրը բարեփոխուելու վրայ է եւ Բաղադրակցութեանն այս մասին բացատրութիւններ ուղղած են Որոշուած է նաև արդ նպատակի իրագործման համար գիւտնութիւններ ցցող տայ:

Այս առթիւ Թուրքի կրտսէ ար թէ եւ քարուկրկր շէնքերու կառուցումն ամեն ինչ զիտուր միջոցն է հրդեհներու դէմ, սակայն ժողովրդեանն ընդհանրութիւնը նիւթը պիտի անկարող կը գնուուի քարուկրկր շէնքեր կառուցանելու: Հետեւաբար թուրք խորհրդի կը գովէ կառավարութեան այս ձեռնարկը, յարելով միանգամայն թէ կարելի է քարուկրկր շէնքերու կառու:

ցումն ապագովցնել շինութեանց յատկու նիւթերը տուրքէն ազատ կառուցանելով եւ կամ ուրիշ գիւտնութիւններ ընծայելով:

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳՐԱՆ

Թուրքի կրտսէ ար թէ Օսմ. կայս. Պանդայն 3000 օսմ. ոսկու փոխառութիւն մը եղած է կայս. Թանգարանի պակասները լրացնելու համար, թէ Թանգարանին կից կառուցուելու շէնքն աւարտած ըլլալով բացումն ի ծառայ տեղի պիտի ունենայ, թէ դաւառաց հետ քանակութիւնը կը կատարուին պատմական կարեւորութիւն ունեցող հնուութիւններ բերել տալու համար և թէ գիւտնատնաց վարժարանին նկատմամբ ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դրուելով, դաւառացութիւններն աւելի եւս կանոնաւորութեամբ պիտի կատարուին:

ՆՈՒՄԵՐԻՆԻՒԹԻՒՆ

Թուրքի մէջ շինուած նաւերու համար գումարներ բերուած ալ և ալ պիտի ցուցանուի ցարդ ազատ էին մարաքաշաք տուրքէն: Արդ, կրտսէ թէ որոշուած է յետ այսորիկ մարքատուրք աւելուլ այդ կարգի նիւթը շինելու:

ԳՐԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաղադրակցութեան հաստիւրդ և ընդհանուր ծախուց մասին ընդհանուր կը կատարուին, կատարելի հիմնական բարեփոխումն աւելի ի միջի այլոց կանոնաւոր երկարացող մը պիտի պատրաստուի և յետեւալ տրոց գնանման համար հարկ կ'ընծայուի ձեռք պիտի աւելուի:

ՏՐՈՑ ԳՐԱՆՈՒՄ

Երեստական նախարարութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է քննելու համար դաւառներու մէջ գնանման կալուածատրոց և Թեմէթի միջոց գնանման եղանակն եւ այդ առթիւ ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դրուելու մասին խորհրդակցութիւններ կատարուելու համար: Յանձնաժողովը կը կազմուի տրոց տնօրէն Հիւրիկ պէյ, Այսորին նախագահին նախորդ տէֆէթը տար Գառնի պէյ, եւ երեստական քննիչ Եպարքոս էֆենդի:

Թուրք լրագրիչը գոհութեամբ կը ծանուցանեն այս յանձնաժողովն անուանուելու, յարելով որ ամենակարեւոր ինչոր մը ի միջի այլոց արդարութեամբ գնանման եւ տնտեսագիտութեան կանոնաց համաձայն երկրագործներն աւելուած տրոց թիւթեւացուի:

ԿՐԻՏԻ

Կրտսէ կուսակալութեան փոխարարութեան առաջարկութեան վրայ՝ Նախարար Խորհուրդն որոշած է, որ Կրտսէի վերջին գիւտնայ պահուելու եղած փնտներն հատուցանուելու նպատակով, չորս տարուան համար առժամանակ հետեւեալ տրոց վրայ յաւելուի մը ըլլալ: Կրտսէի մէջ յաւելուելու, վաճառականաց և կամ Հանրային Պարտուց վարչութեան կողմէ բերուած աղբիւր իւրաքանչիւր օրային վրայ 20 փարայ, գումարներ բերուած ծախսեր իւրաքանչիւր օրային վրայ 53 փարայ և գրաւմանով թուրքն ևս կրկնապատուի:

Կայս. Իրատէ մը հրամայած է այդ որոշման գործարարութիւնը:

ԶԻՆՈՒՆԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻՆԻՒԹԻՒՆ

Ինչպէս յայտնի է, օսմանն զինուորարարութիւնը վիճակաւ կը կատարուի և այն երկուստարք, որոց տարբեր իր ներքին զինուորական ծառայութեան մէջ մասնուելու, վիճակի կեն թիւթիկն երկու կարգաւ: Առաջին կարգին մէջ վիճակն ընդ երկուստարք անմիջապէս զինուոր կը դրուէր, իսկ երկրորդ կարգինները իրենց տեղը կը մնան մինչև որ տէրութիւնը պէտք տեսնէ զանոնք կոչուի:

Արդ, նոր հրատարակեալ օրէնքի մը համաձայն՝ այդ երկրորդ կարգին պատկանող երկուստարք տարին ութ միւս շարքով մէկ անգամ զինուորական մարզանքներ պիտի կատարուին: Այդ երկուստարք պիտի կրնան այս կերպով վարժ գիտութիւններ ըլլալ, նոյն օրէնքը կը տրամադրէ որ այդ երկուստարք կարենան պատուապատիւ նապիւրի և յիւանդանոցն ստիճաններ բարձրանալ:

ԳՐԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ըստ տեղեկութեանց Մեմբերներն, ներքին գործող նախարարութիւնը տեղեկանալով որ Արիֆ, Զաֆա և ուրիշ գաւառակի մը մէջ Ալեքիներու միջև գործութեան և մարք. վիճակներու գիւտնայ կը պատահին, հարկ եղած հրամաններ տուած է Մուսուլի և Տիւրքիքի կուսակալութեանն որպէս զի տեղի չ'ուրուի այդ գիւտնայ կրկնուելուն:

Կայս. Իրատէ մը հրամայած է որ Կիւսիսներն մէջ գնուած գաղթականաց հիւանդանոց բժիկներն ամեն ուր:

բաժն և երկուարթի օրերը որոշեալ ժամար մէջ ձրարար գումարներն նոյն հիւանդանոցը դիմող աղքատ գաղթականներն և հարկ եղած դեղերն ալ ձրարար տուրքն հիւանդանոցի գեղարանէն:

— Բաղադրակցութեան Բաժնի տեղեկանալով որ Միւրէզի կենդանութեան պահպանելու ամեն անհրաժեշտը մը կանոն, երէկ իւր երկարութեան կոչեց այդ պաշտօնեային և անձամբ հարցառեց ի ներկայութեան Բաղադրակցութեան մէջ քանի բարձրագոյն պատեմէր:

— Առթիւ օրը Ալմար անուան քաղաքում մը Բարաքէյի կամուրջի վրայ հարկուրակներ մը իր Բաղադրակցութեան կողմէ պահուելու բաժնուր, Վոյնուրայի փառականոց տարուեցաւ: Հոն վրան գումար խաղաղութեամբ 200 ոսկու փոխառականութիւնը գումարեցաւ Սարգիս էֆենդի տնուն գեղագործի մը անուն, ի Թրանս-պիսի մէջ մէկ հարկի եղող վերաբերեալ աշխատութիւններն որոյ թուրքերն թողգնուելու են մէջ մեծ հաշուներ պահած է ոչ միայն ուսանողաց սոյն երկու լեզուներն իրարու բաղադրելով լաւ և զիւրիկ կերպով սովորելու միջոց մ'է, այլ նաև զործածական նամակներու ընտրութեամբ վաճառականաց իրենց առեւտրական առնչութեանց մէջ մեծ գումարութեան կ'ընծայէ: Այս կրկին կողմ պիտի օգտակար եղող սոյն գիւտնայ կը գնուի զիտուր գրաւմանաւ քոյ:

— Զոր գաւառի կառավարի թէվֆիկ փաշա արտօնութիւն ստացած է արձակուրդ մարաքաշաք գալու համար:
— Երեւելոյ օրէնքի մէջ Հանրագումար շինութեան նախարարութեան գաղափար էր ինչորոշ խորհրդակցութեամբ Սեւիկի—Մանազըրի երկուստարք շինութեան վերաբերելու պայմանագրով ու յանձնարարութեան տնօրէն Պ. Բառուս, որ կը խնդրէր այդ ժողովուրդն, կը համաձայնէր այս աշխատութեան:

— Սպարապետի Դուռը կայս. անձնապահ զորաբանակի հրամանատարութեան հարդրած է կայս. այս Իրատէն որ կը հրամայէր ընդհանրի զորաց նոր վաշտի մը կազմակերպութիւնը, կայս. անձնապահ զորաբանակի հրամանատարն և ձեռնարկած է ի նորայ կազմելի այդ վաշտին սպայից ընտրութեան:

— Երէկ մեծ հանդիսի տեղի ունեցաւ Պոլսոյ մաքսատն մէջ կառուցանելի մը թիւթիկներու հիմնարկութիւն ի ներկայութեան Մաքսային վերաւորաց Հասան Ֆէյի փաշայի և այլ բարձրատնիկան պաշտօնեային: Հասան Ֆէյ փաշայ նիւթերու համար հիւտնայի պատիւն տեղի գեղեցիկ պահարանի մը մէջ դրուած մաս մը ոսկի դրամ, յետ որոյ բարեխաղութեան եղանակ վաճառեց և բարորութեան վեմ. Սուլթանին և ոչխարներ գնեւուեցան:

— Մախուսէի ընկղմեալ Եւրոպայի նաւագնի ու այլ պաշտօնեայ մարաքաշաք ժամանեցին Կառնի և Ռեւանի ընկերութեան Առաջին վերահաղորդ: Ինչպէս յայտնի է նաւագնի ու պաշտօնեայ պիտի դառնուին:

— Առաւելու Հիւսիսի մէջ և ընդհանրապէս Կիւսիսի հիւսիսէն երեւան եղած է, որից փոքր տուրք վարակուելու են ընդհանրապէս: Տեղային թղթակցութեան վերջին կողմ միջոցներ ձեռք առած է:

— Փառապետ թէվֆիկ էֆենդի Կ. Պոլսոյ չոր ընկերութեան քով գումար կ'արգում է:

— Մեմբեր Օսման լրագրիչն որ ժամանակ մը հետեւ գաղափար գաղապարուած էր, բարձրագոյն ներման արժանացած ըլլալով, այս օրուրէն Կիւսիս հրատարակուի:

— Կրտսէի նախարարութեան մէջ պաշտօնական յայտարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կայսեր նախագահի մէջ արգիւյց յատուկ նախկին վարժարանի հետ հարապատեցութիւնը սկսած են ըստ նոր գործութեան:

— Անգլիոյ խորհրդարանի անգամ Պ. Եոսեփ Բիլլի մը Գ. Զ. Հարիսն մեկնեցան մարաքաշաք ի Լանտոն:

— Պրանական գիւտնատնաց զինուորական լցուրդ Պ. Պիլիքի որ արձակուրդով Բարի կը գնուէր, մարաքաշաք գարձաւ:

— Ռուսական, գերմանական, իտալական եւ ֆրանսական զեպակներ նախընթաց օր ընտանեօք գրասկան պիտի մը կատարուին ի Մեծ Կղզի՝ Բուլղարի և Կիւսիսի առաջին և իտալական պահակ շողեռներով եւ երկուցին Թարապիտ գարձաւ:

— Օսմ. ծխախոտի Բիլիքի ընդհ. քարտուղար Պ. Ֆառնէթի նոյն վարչութեան գերտնօրէն ընտրուած է:

— Զարայի իտալական ընդհ. հիւսպատու Պ. Էտուառ Ֆրանչէսի Տրապիզոն փոխարուած է նոյն պաշտօնով և Անգլիանգլիոյ իտալական զեպակատու Պ. Բոսի Բիլիքի գեր-հիւսպատու անուանուած է:

— Ամբիկեական զեպակատու ի տիկին Հիւրիկ արգիւյց հետ մարաքաշաք գարձաւ Բարից:

— Զուրկական Պ. Զեֆ Բաթմանոս որ ծանօթ է մարաքաշաքի մէջ իւր հաւաքած թղթակցութեան աշխատանքով, մեռաւ Նախընթաց օր:

— Գիւտնայի Զարապետ Նորոգմ

